

en oud,
gen bijna
gen wor-
te beho-
t. Geref.
a vrijheid
groepjes

adoleerd,
rest, over
of min-
ten zich
et nu en
elkander
van een
stichten.
ndt men
die ook

oeder al-
dringend
e komen

een klein
nden, en
lokaalje,
maar gaf
dat dit
zijn.

is, maar
ting niet
broeder

dan ook
ngestalte
art was,
ijne lip-

de Vrije

en, maar
leere die
ale weg;
hoorders

nze Ver-
weer bij
hadt het
kunnen
overleg-

echt bo-
aamd te
op ene
te barm-
te vurige
op mijn
randden,

30 per-
op van
gevolge
gers win-
36-50
ot zich
ging als
lenen.

dit stukje
nen, hoe
oor den
oor Hem
zoo heel
toen ik

de mijn
ank aan
ht, werd
den dan
it.

n,

terdring

shot Cz.
u. Hoek-
ten door
van de
gen van
den heer
en, te de
an me-
to; door
v. R. te

50 van

komen:
50; door
v. K. B.
v. 2-50.
tijl hoe-
salomo's

ester.

ERK.

NG Jr.
ORFF.

300.
10.
n der
van

rs en,
even

N

Prijs

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 22 Mei 1887. N°. 491.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elken regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van leidegraven en Verlagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Bij dit Nummer behoort een BIJVOEGSEL.

Van het geloove.

NEGENDE ZONDAGS-AFDEELING.

IV. (Slot.)

Ik formeer het licht, en schep de duisternis, Ik maak den vrede en schep het kwaad, Ik, de Heere, doe al deze dingen.
(Jes. 45 : 7.)

Uit het Vader-zijn van den Eeuwige vloeit het *Zoenschap* des Zoons; vloeit de *Raad* die over alle ding beschikt; en vloeit de *Schepping*, die dezen Raad des Heeren in haar ontstaan en ontwikkeling verwerkelijkt.

Zijn Schepping omvat derhalve *alles*. Niet enkel deze zichtbare wereld, maar ook den hemel en al wat in dien hemel is. En zoo ook op aarde niet alleen de tastbare en zichtbare voorwerpen, maar ook de daarin en daarachter schuilende creatuur. Want ook een creatuur Gods is de electriciteit, en het magnetisme, en de lichtgans die de ethergolven schitteren doet, en eveneens de tonenwereld met haar goddelijke harmonieën.

Doch zelfs hierbij mogen we niet staan blijven. Hij, de Heere onze God, is de *Fontein aller goeden*, en zoo is er ook op redelijk en zedelijk gebied niets hoegenaamd denkbaar, of het is uit Hem. Noch in den hemel onder de engelen, noch op aarde onder de kinderen der menschen, vindt ge ook maar één enkelen druppel *liefde*, of uit Hem is die liefde geweld en door Hem is ze ingegeven. Zoo is er geen deugd of geen uitnemendheid, geen gerechtigheid en geen voortreffelijkheid, geen ding dat wel luidt en uw ziel kan sieren, of het is uit Hem in zijn schepsel ingebracht. En alle deernis en mededogen, alle ontferming en vertroosting, alle zelfverloochening en goeddadigheid, alle heilzaamheid en geestdrift, alle ernst en hogere zin, is niet uit het schepsel, maar van den Vader der lichten, van wien *alle goede gave* afdaalt. Heel de zedelijke wereldorde is zijn gewrocht, heel de schepping van het ideaal waar ons hart voor klopt, moet Hem worden toegeschreven. En als we belijden te gelooven in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde, dan belijden we hiermee dat ook *alle macht* om lief te hebben, om heilig te leven, om met volharding onze loopbaan te loopen, van Hem, onzen Vader en Schepper, moet worden afgeleid. Ja, zoo ver gaat de Heere in de Heilige Schrift hierin, dat Hij ons bij Jesaja zelfs toeroept: „Ik formeer het licht, en schep de duisternis, Ik maak den vrede en schep het kwaad, Ik, de HEERE doe al deze dingen.”

Om het kort en toch volstrekt uit te drukken, zoo ge eenzijdig neemt al wat er buiten God den Heere in hemel en op aarde bestaat, en anderszijds God den Heere zelf, dan is al wat buiten God is (vooreerst wat zijn wezen en bestaan aangaat,) door Gods *scheppende* daad in het aanzijn geroepen.

Evenwel moet hierbij onderscheid gemaakt tusschen tweeërlei soort van schep- pen, het eene eigenlijk, het andere on- eigenlijk.

Dit onderscheid zal terstond in het oog springen, zoo ge tegenover elkander stelt uw oog dat God in uw hoofd en de *liefde* die Hij in uw hart inwrocht. Bij dat oog staat ge voor een zuivere schepping; want toen God het eerste oog schiep, riep Hij daarmee iets tot aanzijn dat niet bestond; en wel niet bestond in *zoo* krassen zin, dat én de stof er voor én het plan van het oog én de werking van het oog, *niet niets* tot aanzijn werd geroepen. Wel was het denk- beeld, om waar te nemen wat buiten u is, in God zelf aanwezig; want Hij ziet alle ding en doorschouwt het tot op den bodem; en in zooverre heeft God de Heere met het oog te scheppen, slechts iets van zijn eigen vermogen op beperkte wijze in zijn schep- sel geleid. Maar als zintuig of orgaan bestaat in God den Heere de ooge niet; en zelfs al spreken we van Gods „*alziend oog*,” en al zeg- gen we, dat de „*oogen* des Heeren aan alle plaatsen” zijn, dan zijn we er ons zelven toch volkomen helder bewust van, dat er bij God den Heere geen gezichtsorgaan mag gedacht worden, en dat bij God van een ooge te spreken in zekeren zin slechts een overdrachtelijke wijze van spreken is;

terwijl omgekeerd bij mensch en dier het oog uitsluitend als orgaan voorkomt, en in zijn formatie als op zichzelf staand orgaan een gansch nieuwe schepping is.

Gansch anders daarentegen staat het nu met de *liefde* die oorspronkelijk aan Adam was ingeschapen, en na den val, door den Heiligen Geest uit genade aan Gods uit- verkorenen wordt ingestort. Hier toch heb- ben we te doen met iets dat niet nieuw door God geschapen is, maar met iets dat in Hem was, en uit Hem in het creatuur indaalt. Daarom zegt de heilige apostel zoo met nadruk: „De liefde is uit God”, hier- mee kennelijk aanduidende, dat de liefde niet een louter en simpel gewrocht van Gods almogendheid is, maar een vonk licht uit zijn licht, gloed uit zijn heilige koest- ring, iets waarin God de Heere ons iets mededeelt van en uit zijn eigen goddelijke deugden. Toch is dit inplanten in het schepsel van liefde en heiligen zin ook weer niet een eenvoudig overvloeien van liefde en deugd uit God in ons. Want immers alle liefde en alle deugd en alle inzicht is anders in God dan ze in het schepsel is, en die innerlijke bewerkingen, waardoor een schepsel tot liefhebben en heilighen be- kwaamd wordt, is evenals heel de ziel zelf, wel metterdaad een schepping van 's Heeren hand; een tot aanzijn roepen, van wat er voor die scheppingsdaad in dit schepsel niet was.

Eerst met die onderscheiding voor oogen hebben we dus recht, om het eigenlijk scheppen als een roepen tot aanzijn van wat ganschelijk niet bestond, te omschrie- ven; en het is voor de godsvrucht en god- zaligheid van het hoogste belang, dat we ons hiervan door geen nog zoo schoone voorstelling van de hedendaagse wijsgeer- ren laten afbrengen.

Voor onze godsvrucht toch hangt er ons alles aan, dat wij het verschil en onderscheid tusschen den Heere onzen God en al zijn schepsel zoo bepalen en volstrekt mogelijk nemen. Alleen zoo dit verschil en onder- scheid onbepaald en onvoorwaardelijk door ons beleden wordt, is er in God niets van het schepsel en in het schepsel niets dat God is, en komt ge dus tot een *God* die wezenlijk kan worden aangebeden en tot een *nietig creatuur* dat tot aanbidding ge- roepen is. Dan is eenzijdig *bij God* alle macht en alle grootheid en alle majes- teit; en anderszijds *bij het schepsel* alle klein- heid en nederigheid en geringheid; en ont- staat vanzelf deze vrome zin, dat het nietig creatuur zich voor de majesteit van dien Eeuwige in stille verbazing nederbuigt. Terwijl omgekeerd, zoo ge deze grens en kloof minder volstrekt neemt, er altoos een klein deeltje der Godheid in den mensch wordt gelegd, en deze daardoor geprik- keld wordt om zich mateloos te verhef- fen, en aan den anders kant op Gods majes- teit altoos iets wordt afgedongen en Hij dus den volkomen glans zijner aanbiddings- waardigheid verliest.

Wel kan er daarom een schepping van den mensch naar Gods beeld en straks een *vlieschwording* van het Woord, en eindelijk een *inwoning* van den Heiligen Geest in het menschenhart zijn, maar juist eerst als we de grens en kloof tusschen *God* en *het schepsel* absoluut stellen, peilt een kind der menschen althans eenigzins de onvergelykelyk hogere eere en genade, die door deze driedubbele zelfmededeeling van den Eeuwige aan dit nietig wezen, dat we mensch noemen, bewezen is.

Alle gedachte moet dus verre van u blijven, alsof door iets van dit alles ooit de volstrekte grens tusschen God en mensch werd opgeheven. Zelfs als de Zoon Gods Vleesch is geworden en als mensch op aarde onwandelt, liggen ook in zijn persoon de goddelijke en de menschelijke natuur nog altoos volkomen en vol- strekt gescheiden, en is het dwepertig en wijsgeerige waanzin, zoo men deze beide ook maar eenigzins in hem vermengt.

De Schepper en het schepsel staan in vol- strekten zin tegen elkander over. Bij den Schepper alle macht, en daarom Hij *God de Almachtige*, en omgekeerd bij het schep- sel niets dan *volstrekte afhankelijkheid*, in het schepsel niets dan wat *ontvangen* werd, en alzoo het schepsel in zichzelf volstrekt van *alle macht* onbloeit.

En dit nu, deze volstrekte, onpeilbare diepe kloof tusschen God en mensch, neemt ge weg en heft ge op, zoo ge ook maar iets afdingt op de schepping uit *niets*. „Roep- en de dingen die niet zijn alsof ze waren”, gelijk we in Rom. 4:17 lezen, of ook de belijdenis: „Door het geloof verstaan we, dat de wereld door het Woord Gods is be- bereid, alzoo dat de dingen die men ziet

niet geworden zijn uit dingen die gezien wor- den”, gelijk Hebr. 11:3 het uitdrukt, is hiervoor de Schriftuurlijke zeggwijze.

Ernstig protest dient daarom aangetee- kend tegen de hand over hand toenemende dwaling, die thans weer de zinnen en hoof- den vooral onzer dusgenaamd meer-verlich- terd verdoort, alsof namelijk al wat is en leeft, ja wel door de aandrift van een On- uitsprekelyk Wijsheid *zoo gevormd* zijn, maar zoo dat *de stof* waaruit de dingen gevormd werden dan toch van eeuwigheid bestond. 1)

Nieuw is deze vondst volstrekt niet. Eer is ze zoo oud als 's menschen denken. Zelfs is er in de wijze waarop het formeeren uit deze stof van al het geschapene wordt voor- gesteld bijna niets, dat niet ook reeds in vroeger eeuwen den geest van schrandere maar vermetele denkers verblind heeft. En al wat onze tijd, vooral onder Darwins leiding, aan de oude voorstelling toevoeg- de, bestaat in de verzameling en rang- schikking van vele natuurkundige gegevens, om den overgang uit het ééne soort wezens in het andere waarschijnlijk te maken.

Doch onder wat vorm ook aangepre- zen, altoos gaat deze voorstelling dan toch uit van de diepzondige leugen, dat de wereld eigenlijk mede-eeuwig met God zou zijn. Een waan, dien men daarom als diep- zondige leugen behoort te brandmerken, om- dat het stellen van een eeuwig *stof* naast God, vanzelf er toe leidt om eerst die Stof als goddelijk met God te eeren, en straks de eere van de Stof in de plaats te stellen van de eere die Hem alleen toe- komt. Vandaar dat deze valsche waan on- veranderlijk altoos tot deze twee gruwelen geleid heeft: *vooreerst*, dat men God pan- theïstisch met de Stof ging vermengen, en *ten andere*, dat men, God in de Stof bedevende God vergat en de Stof zelve aanbidden ging.

Als de Stof mede-eeuwig met God is, dan heeft God geen macht over haar; dan is de Stof Hem heur aanzijn niet verschuldigd; dan staat ze naast Hem als evenknie; en is alzoo rechtstreeks aan alle godsvrucht de bodem ingeslagen, alle gebed tot leu- gemaakt en alle aanbidding afgesneden. En al brandt deze haard van ongerechtigheid nu niet al zijn kolen op éénen dag uit, ja, al is het dat deze booze gloed niet dan langzaam voortloopt, dit maakt het kwaad, dat er inzit, niet minder gevaarlijk maar juist te *erger*; want juist door dat ongemerkt voortkruipen verleidt het de zielen der onnooz'len, zonder dat de kerk van Christus er op verdacht is.

En wel mogen dan ook die vele predi- kers, die even onbedacht, als eens Origenes, op zekere wijze en in zekere manier aan de absolute schepping uit niets tornen, en ja, dan niet rechtstreeks, maar langs een onweg, dan toch weer een Eeuwige Stof stel- len, voor Gods heilig oog zich zelven atragen, hoe ze het in den dag des oordeels eens verantwoordten zullen, dat ze zoo doodelijk grif, en dat nog al onder schijn van vrome beduimeling, in de geesten der menschen hebben ingedruppeld.

Veel hogere wijsheid baat hier dan ook niet, en al spanden alle knappe koppen het uiterste hunner beste krachten in, om dit raadsel te doorgronden, toch zouden ze aan het einde hunner diepzinnigheden nog altoos even onv ernutlig en onnoozel en niets- wetend als aan den aanvang hunner onder- zoekingen blijven, want verklaren hoe eigenlijk *scheppen* toegaat kan eenvoudig geen wezen dat zelf geschapen is. Alleen wie zelf ongeschapen en Schepper is, kan de wonderde majesteit van de daad van het Scheppen verstaan.

De Heilige Schrift zegt er dan ook niet anders van, dan dat God sprak: „Het zij er”, en „ziet, het was er”, en elders dat Hij alle ding schiep door het „Woord” of ook „door het Woord zijner kracht.” Het Woord nu is de Zoon des Vaders, en zoo onderwijst ons dan de Heilige Geest dat er zonder dit Woord des Vaders, d. i. zonder den Zoon „geen ding gemaakt is”, en in 1 Cor. 8:5 herhaalt de apostel het ons: „Wij hebben éénen God en Vader, uit wien alle dingen, en éénen Heere Jezus Christus door wien alle dingen zijn”; terwijl het in den aanvang van den brief aan de Hebrëen (1:3) heet: „God heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door den Zoon, welken Hij heeft gesteld tot een erfgenaam van alles, door welken Hij ook de wereld gemaakt heeft.”

- Men mist uit dien hoofde alle recht, om

1) De vroeger meer gangbare leetterij alsof de men- schen niet uit God ongewild deelde van zijn Wezen zou zijn, want men *creaat* oogen, verleidt in onze dagen geen opzettelijke bespreking meer.

het spreken Gods bij de schepping met het commando van een veldheer op één lijn te stellen of met het tooverwoord van een goochelaar.

Op een commando kan er wel iets ge- beuren, maar niets *ontstaan*; want gebeuren is niet dat er iets *ontstaat*, maar dat er een beweging of verandering plaats grijpt in of door reeds bestaande dingen. Als ons woord bijv. geestdrift in duizend harten doet ont- staan, dan scheppen we die geestdrift niet, maar blazen slechts de vonk aan die onder de asch van het hart reeds smeulde. Bij het schepend spreken Gods moet alle denkbeeld van het commando dus verre wor- den gehouden, en moet alle eerbiedige be- wondering gericht op het Woord, dat in den beginne bij God en God was, en waardoor Hij alle ding geschapen heeft.

Het uitspreken van een woord is voor ons menschen: een gedachte, die eerst in ons verborgen was, naar buiten uitbrengen, zoodat ze nu ook buiten ons be- stand en aanzijn hebbe, en zoo ook is het spreken Gods een buiten zich in het aanzijn roepen van de dingen waarvan de plannen en denkbeelden in zijn eeuwig Raad verscholen lagen. En waar nu deze creaturen niet alleen *aanzijn* maar ook een *zijn* ontvingen, adem en leven en bezieling hebben, daar is het de Heilige Geest die zweeft over al het geschapene en het met leven bezwaagt en ontvont.

De Drieënnige God, in zichzelf volko- men genoegzaam, is het dus, die als Vader, Zoon en Geest, geheel alleen door zijn godde- lijke werking, zonder daarbij iets aan te wenden of te gebruiken dat buiten Hem bestond, heel dit wonderde heelal in hetaan- zijn heeft geroepen. Eerst was dit heelal alleen in de *gedachte* Gods. Toen sprak Hij het uit door het *Woord* en het trad naar buiten. En buiten Hem tot aanzijn geroepen, werd het ten doel geleid door den *Heiligen Geest*.

Natuurlijk weet geen mensch noch eenig schepsel iets hoegenaamd uit zich zelf, over hetgeen hij en tijdens de Schepping plaats greep, en al wat men uit de oude boeken der Chinezen en der Egyptenaren, of ook uit onderzoekingen van den schoot der aarde heeft *meenen* te kennen, kan natuurlijk nooit op iets anders slaan dan op hetgeen lang na de Schepping voorviel, maar nooit licht spreiden over de Schepping zelve.

Slechts tusschen twee hebt ge hier dus de keuze.

Ge moet, óf besluiten niets omtrent de Schepping te weten, en er dus voorts bot over zwijgen, óf ge moet u desangaan- de onderwijzen laten door uw God. Adam stond hierin met u en gij met Adam ten volle gelijk. Zoodra toch ontwaakte zijn bewustzijn niet en bevond hij zich in het paradijs, of op datzelfde oogenblik was de Schepping juist afgelopen. Ook hij, hoewel vlak bij de Schepping staande en zelf van de eerste Schepping een deel uitmakende, ja er de kroon van zijnde, wist toch aan- gaande die Schepping zelve door *eigen waarneming* volstrekt niets, en zoo hij er iets van wist, heeft zijn God hem dit on- derwezen.

Of nu de berichten aangaande de Schep- ping, die ons de Heilige Schrift mede- deelt, reeds uit Adams dagen datgeekenen, en door hem aan de nakomelingschap zijn overgemaakt, dan wel aan Mozes het eerst zijn geschonken, staat er niet bij. Indien men evenwel er op let, hoe de belijdenis van God als de Schepper aller dingen de grondslag van alle godvruchtigheid is, en hoe buiten de Heilige Schriftuur alle men- schelijk verstand juist op dit punt, reeds lang voor de dagen van Mozes, feil ging, dan is niet wel aan te nemen, dat God de Heere zijn oude kerk van de dagen van het paradijs af tot op Mozes omtrent den oorsprong aller dingen onkundig zou heb- ben gelaten. En voegt men hier nu bij, dat de berichten aangaande de Schepping in Genesis als ineengeweven zijn met het droet verhaal van wat in het paradijs voor- viel, dan mag veilig aangenomen, dat de wetenschap aangaande de Schepping reeds zoo oud als de aanbidding God is. Waarbij het er voorts niets toe doet, of Mozes voor het te boek stellen van zijn verhaal een of twee oorkonden omtrent de Schepping ge- raadpleegd heeft, of ook deels op monde- lijke overlevering afging, daar toch immers het vinden van zijn stof en zijn keur van die stof niet omging buiten de inspiratie van den Heiligen Geest. En wat eindelijk de bedenking aangaat, dat ook bij de Perzen en verwante volken verhalen aangaande de Schepping in omloop waren, die menigen trek van gelijchheid met het verhaal van Genesis vertoonden, waaruit men dan wel afleidt, dat derhalve Israël slechts de Perzen na-

sprak, zoo zij opgemerkt, dat juist het reeds aan Adam bekend zijn van het gebeurde bij de Schepping wel oorzak moest zijn dat ook bij andere volken nog de heugenis van deze overlevering naklonk.

Uit dien hoofde wil de kerk van Christus dan ook niets weten van de bewering der *Vermittelungstheologie*, alsof in Genesis eigenlijk geen *werkelijke historie*, maar slechts *mythische inkleding* of *ingeklede sage* voor ons zou liggen; en ze weigert aan dit zoet geffuit gehoor te geven, al stellen de Ethische godgeleerden het ook nog zoo schoon voor door de sproke, dat het *hogere historie* zou zijn.

Immers ze doorziet zeer wel, dat deze schoonklinkende benaming van *hogere geschiedenis* slechts een stuk gekleurd glas is, waardoor vindingrijke maar dolende geesten een bekoorlijken tint weten te leenen aan dorre onwaarheid. Geschiedenis is een ge- trouw verhaal van *alsbè* gebeurde zaken, en anders is hetgeen geschiedenis, en met *hogere historie* bedoelt men een inklee- ding van *niet* alzo gebeurde dingen, maar van dingen, waarin slechts soortgelijke ideeën worstelden. En dit nu komt feitelijk neer op de sobere belijdenis, dat men wel- bezien *niets* van het eigenlijk gebeurde weet; een belijdenis, die, nu God het ons eenmaal geopenbaard heeft, *niet* nederig maar zeer *vermetel* en *ondankbaar* is; en straks de aan Gods Woord ontvonden weer in de holheid van de eeuwige stof werpt.

Daarom verwerpt de kerk van Christus dan ook al deze vindens van nieuwe vondsen, die ons geheel afbrengen van de stille en eenvoudige nuchtere waarheid, en blijft ze Gen. 1 en 2 lezen, *zoals het daar staat*, en het zoo als het daar staat *gelooven*. Gelooven een Schepping uit *niets* door het *Woord*. Gelooven een Schep- ping in *zes* dagen. Gelooven een Schep- ping in die *openvolging* die ons wordt voorgehouden. En gelooven ook een afson- derlijke Schepping van elk ding en elke soort op een der zes dagen, zonder ook maar van verre in Darwins elsch te bewilligen, dat rijk in rijk door de wet der voorkeur zou overgaan.

Want dat ziet ook elk kind van God zeer wel, dat rijk en rijk en soort en soort zeer *naauw* saamhangen, maar de oorsprong van dien nauwen samenhang ligt voor Gods kind niet daarin dat het ééne uit het andere geworden is, maar veel meer in de eenheid der gedachten Gods, waaruit *beide* hun oorsprong hebben.

KUYPER.

„Gij zijt opgevaren in de hoogte.”

(HEMELVAARTSDAG.)

Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevan- genis gevangelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen om uit te deelen onder de menschen.
Ps. 68 : 19.

Aan niets waagt vermetele twijfel eer de hand te slaan dan aan 's Heeren opvarenten hemel. De Hemelvaart met zijn kostelijken troost moet *eerst* weg uit het zielsog; en is dat eenmaal gelukt, dan knaagt de worm van den twijfel wel ongemerkt verder.

Voor Gods lieve kinderen moet dit een spoorblad zijn, om juist op die Hemelvaart onzes Heeren Jezus Christus de volle wer-zaamheid van hun geloof te richten. Dat heer-lijk opvaren in de hoogte niet maar aan te nemen, maar er zich met heel hun ziel in te denken, en geen der bronnen van vertroosting toegestopt te laten, die juist uit dit opvaren in de hoogste hemelen zoo mildelijk vloeien.

o, Die Hemelvaart van Jezus is voor ons vleeschelijk verstand zulk een onoverkomelijke ergernis. Hoe kan dat, zoo vraagt de onge- loovige waanwijsheid in ons, dat Jezus in zijn lichaam op werd geheven; niet een drie vier ellen hoog; maar tot in de bovenste wolken? Hoe kan dat, dat de Heere Jezus in zijn lichaam buiten den dampkring is gekomen? Daar is geen licht om te ademen. Geen warmte om het lichaam levend te houden. Daar moest hij weer gestorven zijn. Hoe kan dat, zoo vraagt de verstandelijke vermetelheid al verder, dat Jezus toen boven de sterren is gekomen, daar zelfs een lichtstraal duizenden van jaren noodig heeft om van de verste sterren tot ons te komen? En hoe zou hij dan tot boven die sterren en in den hemel geweest zijn, reeds op den tienden dag, toen het Pinksteren werd? En zoo knaagt de twijfelacht voort en voort. Want wat zijn voor ons vleeschelijk verstand de hemelen? Hoe kan in den hemel een lichaam zijn? Hoe kon dat lichamenlijk wezen al die hemelen doorgaan, en hoe kan er in die hoog- ste hemelen een rechterhand des Vaders zijn, waarbij Jezus plaats nam?

